

deSingel

Internationale Kunstcampus

MUZIEK

BLAUWE ZAAL
GROTE PODIA

AQUARIUS olv.
MARC MICHAEL DE SMET
WO 16 MEI 2012

2011-2012 KOOR

COLLEGIUM VOCALE GENT & ACCADEMIA CHIGIANA SIENA
OLV. KASPARS PUTNINS
ZA 15 OKT 2011

DUBBELCONCERT
CALLIOPE CHOEUR DE FEMMES OLV. RÉGINE THÉODORESCO
VLAAMS RADIO KOOR OLV. JOHAN DUJICK
ZO 16 OKT 2011

COLLEGIUM VOCALE GENT & I SOLISTI DEL VENTO
OLV. PHILIPPE HERREWEGHE
ZA 25 FEB 2012

CAMERATA MUSICA LIMBURG & CHRISTOPH PRÉGARDIEN
OLV. JAN SCHUMACHER
ZA 28 APR 2012

AQUARIUS
OLV. MARC MICHAEL DE SMET
WO 16 MEI 2012

inleiding **Rudy Tambuyser / 19.15 uur / blauwe foyer**

begin **20.00 uur**
einde omstreeks **21.30 uur**
er is **geen pauze**

teksten programmaboekje **Aquarius, Rudy Tambuyser**
coördinatie programmaboekje **deSingel**

AQUARIUS

MARC MICHAEL DE SMET muzikale leiding

KLAUDIA ZEINER mezzosopraan

DANIEL OCHOA bariton

TIMUR SERGEYENIA piano

JAAK VAN DE VELDE regisseur/belichter

JOHAN KENNIVÉ film/montage

CHANGE! EEN CHAPLIN-EISLERPROJECT

HANNS EISLER (1898-1962)

Vorspruch

Wie die Krähe

Das Lied von der Suppe

Über den Selbstmord

Kurze Anfrage

Gesang der Reiskahnschlepper

Lied des Händlers

Lied von der belebenden Wirkung des Geldes

Streiklied

Ferner streiken: 50.000 Holzarbeiter

Der Streikbrecher

Kohlen für Mike

Das Lied von der Moldau

Bauernrevolution

In den Militärbaracken

Liturgie vom Hauch

Ballade vom Nigger Jim

Ändere die Welt, sie braucht es

Ballade vom Wasserad

Lob der Dialektik

Von der Freundlichkeit der Welt

Thema mit Variationen uit Klavierstücke für Kinder, opus 33

Fragmenten uit films van Charlie Chaplin

THE GOLDRUSCH (1925)

MODERN TIMES (1936)

THE GREAT DICTATOR (1940)

gelieve uw GSM uit te schakelen

De inleidingen kan u achteraf beluisteren via www.desingel.be
Selecteer hiervoor voorstelling/concert/tentoonstelling van uw keuze.

Op www.desingel.be kan u uw visie, opinie, commentaar, appreciatie, ...
betreffende het programma van deSingel met andere toeschouwers delen.
Selecteer hiervoor voorstelling/concert/tentoonstelling van uw keuze.
Neemt u deel aan dit forum, dan maakt u meteen kans om tickets te winnen.

Bij elk concert worden cd's te koop aangeboden door 't KLAverVIER,
Kasteeldreef 6, Schilde, 03 384 29 70 > www.tklavervier.be

Grand café deSingel

open alle dagen 9 > 24 uur
informatie en reserveren +32 (0)3 237 71 00
www.grandcafedesingel.be
drankjes / hapjes / snacks / uitgebreid tafelen

HANNS & CHARLIE

Eindelijk komt het ervan. Op 16 mei brengt Aquarius een grote selectie uit de a capella koormuziek van Hanns Eisler (1898-1962). Hanns wie?... Hanns Eisler - weliswaar geboren in Wenen - mag beschouwd worden als de belangrijkste Duitse componist van de 20ste eeuw. Nu nog is dat een boude bewering van voortreffelijke ingewijden, want de geschiedenis maalt traag en de weg naar erkenning is geen rechte.

Aquarius brengt deze muziek niet enkel omdat ze zo goed is, maar evenzeer omdat ze zo actueel is. In ons land wordt muziek zelden gebracht omdat ze 'actueel' is. Dat zegt enkel veel over dit land. Eislers compositorisch advies was: in elke tijd of situatie het meest nuttige, noodzakelijke doen, in een stijl die deze tijd of situatie nodig heeft.

De selectie die we op 16 mei zingen werd gecomponeerd in de twintiger en dertiger jaren van vorige eeuw. Een zeer woelige tijd van economische recessie, onmenselijk kapitalisme, opstanden en stakingen van arbeiders, een zwakke, linkse regering in Weimar, racisme en, bovenal, de onstuitbare opkomst van het nazisme en – in 1933 – de verkiezingsoverwinning van Adolf Hitler. Die bewogen tijd wordt in deze koren bezongen, in heldere verhalen, met militante inslag.

Om deze muziek beter te situeren en kracht bij te zetten, tonen we daar filmpjes bij. Filmpjes van een veel beroemdere, zelfs wereldberoemde tijdgenoot en vriend van Eisler: Charlie Chaplin. Beide kunstbroeders waren Europa ontvlucht en uitgeweken naar de V.S. Tot een samenwerking kwam het nooit omdat Chaplin zijn eigen filmmuziek componeerde. Hun politiek temperament was erg verschillend, maar hun fundamentele thema was hetzelfde: de kleine man, zijn lotgevallen, zijn miserie, zijn rechten, zijn dromen, zijn belangen.

Chaplin richtte de schijnwerper op de individuele schlemiel, terwijl Eisler de grotere verbanden en structuren belichtte, het systeem achter de feiten aankaartte.

Wat hun beider stijl betreft zijn er dan weer grote overeenkomsten: de humor, de overdrijving, de ironie, het sarcasme, de spot, het cabareteske. Iedereen kent de onsterfelijke typetjes die Chaplin neerzette. Met muzikale middelen heeft Hanns Eisler onsterfelijke portretjes ontworpen voor evenzovele sociale situaties: op straat, in een fabriek, in een kerk, in een kazerne, in een koor, in een gevangenis. Het zijn heldere, scherpe

Charlie Chaplin, The Gold Rush © Roy Export Company Est

verhaaltjes vol humor of wrangheid, verzet of medeleven. Even direct, even duidelijk, even eenvoudig als de beeldtaal van famous Charlie. Maar: muzikale taal van een grootmeester, geraffineerd in zijn ingrediënten, nooit plat, strak in opbouw, meesterlijk in de timing.

Met goed bedoelde ironie hebben we dit programma 'Change!' genoemd. (Ergens in de loop van de avond zingen we ook letterlijk: "Ändere die Welt, sie braucht es.") De noodzaak tot verandering dringt zich op. Al veel langer dan vandaag. Obama ondervindt hoe sterk het behoudsgezinde blok staat. De linkse droom ligt aan diggelen en de kleine man staat op straat. Voor hem zingen we.

Aquarius

‘CHANGE!’: HANNS EISLER VIJFTIG JAAR NA ZIJN DOOD VOOR HET VOETLICHT

Duidelijk, maar nooit plat

De naam van Marc Michael De Smet klinkt niet echt als een klok, maar toch: wie een beetje hedendaagse muziek op z'n tijd kan smaken, heeft waarschijnlijk iets aan hem te danken. Cellist en dirigent van opleiding, verzorgde hij tussen 1983 en 1990 zowat honderd première van Belgische werken, met de door hem opgerichte De Nieuwe Muziekgroep. Sindsdien is hij als uitvoerend musicus vooral de koormuziek toegedaan. Zijn werk met de amateurkoren Brecht-Eislerkoren en De Tweede Adem, en met de professionelere ensembles Goeyvaerts Consort en Aquarius, is sommigen onder u misschien bekend.

Maatschappelijk engagement – zeg maar gerust: de linkse zaak – ligt De Smet al sinds zijn vroege studentenjaren nauw aan het hart. Dat weerspiegelt zich doorheen zijn carrière in zijn keuze van repertoire, werkvormen en muzikale partners, maar ook – en zeer expliciet – in het programma dat u vanavond te horen krijgt: ‘Change!’, waarin koormuziek en enkele sololiederen van Hanns Eisler worden gecombineerd en geconfronteerd met filmbeelden van Charlie Chaplin.

Chaplin is een gevierde cinemaheld die we u niet moeten voorstellen. Eisler is een onterecht door de mazen van de muziekgeschiedenis gevallen muzikheld, die precies vijftig jaar geleden stierf en daardoor op wat minder gebrek aan aandacht mag rekenen dan andere vergetenen. Arnold Schönberg rekende hem samen met Anton Webern en Alban Berg tot zijn drie belangrijkste leerlingen. Maar Eisler koos een andere weg: hij besteedde zijn talent aan de communistische zaak, was een van de leidsmannen in het culturele verzet tegen het opkomende fascisme in het Duitsland van de jaren '20 en '30. Het project ‘Change!’ brengt een bloemlezing uit de schitterende liederen en militante arbeiderskoren waarmee men in die tijd het gehoor voor de linkse zaak wilde winnen.

Maar laten we het woord aan De Smet voor een kennismaking. Niet alleen met hemzelf, maar met Hanns Eisler in één moeite door.

RT: Mijnheer De Smet, u toch een beetje kennende, vermoed ik dat u aan een project als dit pretogend tot watertandend heeft gewerkt.

MMDS: Ik mag wel zeggen dat het een beetje een jongensdroom is. Al vanaf mijn studietijd heeft die muziek een geweldige indruk op mij gemaakt, omdat ik toen voor het eerst in contact kwam met de maatschappelijke relevantie van kunst. Als muzikant werkte ik vooral in de theaterwereld, en daar vond ik in die zin goede mentoren.

RT: Het begint met Kurt Weill, maar dan ontdek je Hanns Eisler, Paul Dessau en anderen. Ook Eislers koormuziek kende ik al lang, zij het alleen van te horen. En ik vond al even lang dat die muziek ook hier eens gebracht moest worden. Maar ze ligt natuurlijk helemaal niet goed ‘in de markt’. Zo geraakte het idee keer op keer op de achtergrond, bij wijze van spreken bedolven onder een berg andere - dringender ? – dingen.

MMDS: Deze keer diende ze zich wat heviger aan door de vijftigste verjaardag van Eislers overlijden. In het werk van Aquarius zit natuurlijk die rode draad van maatschappelijk engagement en sociale reflectie. We hebben ‘Die Mutter’, Eislers profaan oratorium, trouwens al meerdere malen uitgevoerd. Maar dat is toch wat anders: heel aantrekkelijke, vriendelijk communicatieve muziek.

De militante koormuziek in ‘Change!’ is niet zo’n blikvanger: geen solisten, geen instrumenten. Maar ze is zo schoon. Totaal uniek, bovendien. Want op een paar mensen in Eislers eigen kring na, is er niemand die het hem heeft nagedaan, die harde sociale thema's consequent in koortekst opnemen. Heel zijn artistiek parcours is in dezelfde zin atypisch: van leerling van Schönberg en schrijver van complexe dodecafonie, evolueerde hij naar een eenvoudige, directe stijl die muzikaal toch waardevol en interessant is. Altijd duidelijk, maar nooit plat.

RT: U zegt eenvoudig, maar ik waag te betwijfelen dat Eislers muziek zomaar voor iedereen uitvoerbaar zou zijn.

MMDS: Dat is waar. Eenvoudig en makkelijk komen niet noodzakelijk op hetzelfde neer. En pas op, wij kunnen ons dat misschien niet voorstellen, maar de kwaliteit van die grote arbeiderskoren indertijd was ontzettend

Hanns Eisler

tend hoog. Ze werden door de beste mensen omkaderd. Om een idee te geven: Anton Webern leidde één ervan. Die arbeiderskoren waren geëvo-lueerd uit de liedertafels en amateurformaties. Mettertijd zijn ze opge-waardeerd. Dat heeft met de dynamische tijdsgeest van toen te maken. Alles broeide en was in beweging, tussen die twee polen: het fascisme, dat alsmaar meer aanhang vond en in dezelfde mate zijn wil oprong, en het navenante verzet daartegen van de linkse intelligentsia, onder wie veel componisten. Er was de korte, al te zeldzame bloeiperiode van de sociaal-democratie – denk ook aan de Weimar-republiek. Dat is allemaal misgelo-pen, maar in het begin waren de verwachtingen hooggespannen. Politiek, economisch, ideologisch werden in de jaren '20 en '30 de zaken steeds scherper gesteld. Belangrijk is daarin uiteraard de nasleep van de Russische Revolutie in 1917. Naar het nieuwe model in Rusland werd opgekeken en gestreefd. In Duitsland heeft de linkse beweging echter zeer snel haar schisma gekend (de pijnlijke episode rond Karl Liebknecht en Rosa Luxemburg) – de communisten en de socialisten zijn al voor 1920 hun eigen weg gegaan, maar goed: er kwam een grote maatschappelijke dynamiek op gang. Denk aan het expressionistisch cabaret van Karl Valentin, aan Bertolt Brecht, die zich eigenlijk ook heeft gevestigd als cabaretier met een gitaar. Denk aan Ernst Busch, de acteur-zanger, met wie Eisler optrad als pianist. Er was daar een zeldzame, kortstondige vereniging van hoog artistiek talent en sociaal engagement – uiteraard heel snel verdwenen nadat Hitler in 1933 echt aan de macht kwam..

In die context zag Eisler in, nadat hij zich van Schönberg losgemaakt had, dat hij als artiest moest proberen om nuttig te zijn en doen wat nodig was. De arbeiderskoren bloeiden tegen die tijd sterk en waren zeer aanwezig in het politieke activisme. Eisler dacht: ik moet daar nieuw, goed mate-riaal voor maken. Het ging om nut, om artistieke en politieke opvoeding. Volksverheffing, met een oudmodisch woord. Hij heeft in die tien, vijftien jaar heel veel van die koren geschreven. Zelfs later nog een paar, toen hij al naar Amerika was uitgeweken. Enigszins speciaal aan 'Change!' is dat er relatief veel mannenkoren in voorkomen, maar dat heeft dus zijn reden. De teksten komen vaak van Brecht, maar niet alleen van hem. Ook van David Weber, een heel interessante figuur, zingen we enkele teksten. En behalve koren hebben we ook enkele liederen opgenomen, bijvoorbeeld uit 'Die Mutter' en uit het 'Hollywood Songbook'.

RT: Het linkse activisme waar zovelen zich met de beste bedoelin-gen hebben achter geschaard, is in de loop van de voorbije eeuw flink bezoedeld. Dat maakt het er niet makkelijker op om er luiste-raars voor te winnen.

MMDS: Let op, ook de muziek zelf staat als een huis - het nazisme heeft trouwens veel van Eislers liederen hergebruikt, op andere teksten. Ook dat is een beladen kwestie.

Maar de zin van het project 'Change!' is eigenlijk, zoals ik even geleden in een artikel van een oude DDR-musicoloog las, de hernieuwde relevantie van Eislers stukken. Het is onwaarschijnlijk hoe geldig veel van die teksten nog altijd zijn. Er is na een kleine honderd jaar nog niet zo gek veel veran-derd.

RT: Dan lijkt 'Change!' een onverwacht ironische titel.

MMDS: Nee, ik heb 'Change!' gebruikt als verwijzing naar Obama, die het nu heel moeilijk heeft. Er zou van alles moeten veranderen. Of dat ook gebeurt, is iets anders. We zouden iets aan de toestand moeten kunnen doen. En dus... (lange stilte)

Mijn eerste idee was niet Chaplin. Eerst wilde ik beelden selecteren van nu: stakingen, betogingen, dictators. En daar de muziek van Eisler over zingen. Maar ik vond het primordiaal om de zaak van die muziek te dienen. Ze moest in al haar schoonheid overkomen, er moest volk naartoe komen. Het was mijn zoon die me op het spoor van Chaplin bracht. Niet alleen heeft die grote, relevante films gemaakt, maar hij heeft, toen Eisler naar Amerika gevlucht was, ook veel voor hem betekend qua politieke rugdek-king. Er was op een bepaald moment, eind forties, begin fifties, immers veel kans dat hij in de gevangenis zou belanden.

RT: Tijdens de communistenjacht onder McCarthy?

MMDS: Jazeker. Van die processen zijn er veel gedetailleerde notulen. Het is haast grappig om te zien hoe verschillend Bertolt Brecht en Hanns Eisler zich verdedigen. Brecht praat zich eruit, listig zoals hij altijd al ge-weest was: van "ja maar nee, dat heeft u toch fout begrepen" over "dat is toch niet helemaal correct vertaald, vergeeft u mij mijn slecht Engels" tot "dit heb ik toch echt helemaal anders bedoeld". Eisler daarentegen blijft tijdens zijn ondervragingen militant: "Ja, dat heb ik inderdaad gezegd. Ik geloof daarin. Ik sta daar achter."

Hij zou dus opgesloten zijn als niet onder meer Thomas Mann, Lion Feuchtwanger, Charlie Chaplin en enkele grote, Amerikaanse componis-ten een petitie hadden opgezet. Eisler is dan uitgewezen.

Maar goed, om op de keuze voor Chaplin terug te komen: hij is bovendien razend populair, wereldberoemd en nog steeds razend geliefd. Je kan zijn films nog altijd nagenoeg actueel smaken. Wat ook opmerkelijk is: ik ben eerst in zijn kleiner werk gaan grasduinen, in de hoop het publiek zo enkele vergeten pareltjes te kunnen meegeven. Maar het bleken toch de grote films - 'Gold Rush', 'Modern Times',... - die het meest relevante materiaal bevatten.

RT: Dat maakt wel dat het in zekere zin een eenvoudige voorstel-ling wordt, wat allicht welkom is gezien de relatieve zwaarte van het onderwerp.

MMDS: Het zal inderdaad een zéér eenvoudige voorstelling worden. De films spreken, zeker gekoppeld aan de muziek, voor zichzelf. De films gaan de muziek niet alleen verduidelijken, maar ook enigszins ritmeren en vriendelijker maken. Dat mag wel: de gezongen teksten zijn meestal zeer expliciet, militant en revolutionair. Chaplin ironiseert en relativeert een beetje; zijn personage straalt iets uit als: ik sla me er wel doorheen. Dat gaat goed werken. Vergeet niet dat het een lange voorstelling is: bijna twee uur. Dan is een aangenaam ritme belangrijk.

En ik weet het natuurlijk niet zeker, maar ik vermoed dat er zowel voor een lach als voor ontroering plaats zal zijn.

RT: Heeft u enig idee hoe de veel grotere populariteit van Weill te verklaren is? Zou het aan Eislers rauwheid liggen? Weill had dat niet: zijn rauwheid was enigszins expressionistisch, gestileerd en dus minder bedreigend. Hij had ook dat sexy, jazzy, rokerige clubsfeertje. Eisler is altijd onverdond.

MMDS: Tja. Niet voor niets heeft Weill uiteindelijk afgehaakt. Zelfs de samenwerking met Brecht heeft hij opgeblazen. Samen waren ze, na onder meer 'Aufstieg und Fall der Stadt Mahagonny', regelrechte supersterren geworden. Maar Brecht bleef met het marxisme bezig en dat was voor Weill vele bruggen te ver. Niet dat ze niet 'on speaking terms' waren: later in Amerika ontmoetten ze elkaar nog. Brecht heeft Weill nog vele teksten voorgelegd en voorgesteld. Maar het kwam er niet meer van. Weill zat te diep in de musical. Broadway.

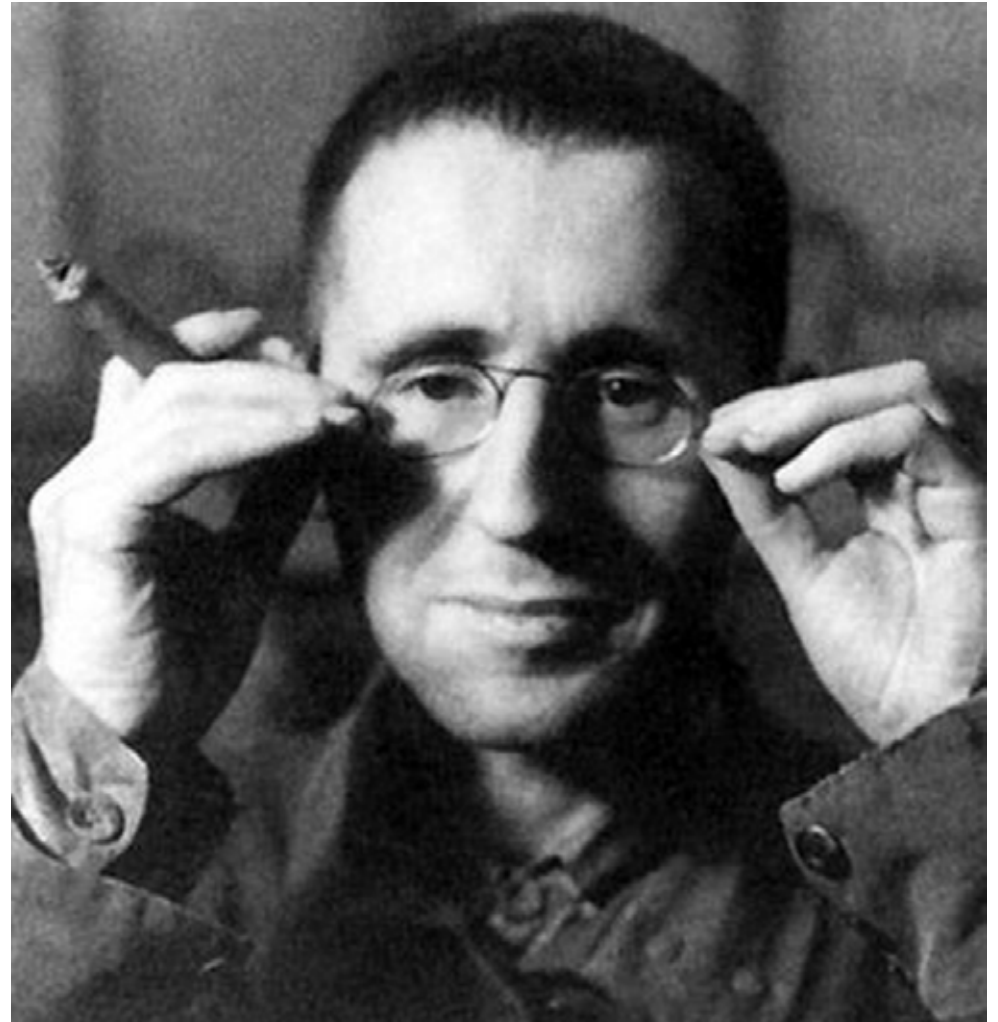
Brecht was een heel andere figuur. Het heeft overigens geen haarscheeld of Stravinsky had een opera gemaakt voor hem – dat zou pas spannend geweest zijn (brede grijns, lange stilte).

RT: Het heikele punt blijft dat de koorwereld over het algemeen niet echt geneigd lijkt om boodschappen zoals die van Eisler en Brecht uit te dragen. Ondanks hun onmiskenbare kwaliteiten.

MMDS: Zij zijn het nochtans die het zouden moeten doen. Overigens: ook in Duitsland hebben ze er geen boodschap meer aan. Eisler is ook daar een nobele onbekende.

RT: Ze hebben in Berlijn toch een goed conservatorium naar hem genoemd.

MMDS: Ja, maar dat heeft niets met Eisler te maken, he. Niets of niets. Ik ben er geweest. Nu, zei Ina (de weduwe van de uitstekende DDR-componist Kurt Schwaben, van wie Aquarius een anthologie heeft opgenomen bij Megadisc, rt), is er net een nieuwe directeur aangesteld en gaan ze toch meewerken aan een portretje ter ere van de verjaardag. Wat kamermuziek en enkele liederen. Het is toch al dat. In elk geval: Eislers geest moet je er niet gaan zoeken, al is het een veel betere school dan die aan

Bertolt Brecht

de vroegere westerse kant. Laten we zeggen dat het een fijn gebouw is (lacht).

RT: Mag voor u het werk van een kunstenaar eigenlijk onpolitiek zijn?

MMDS: Neen. (stilte). Je afkeren van de politiek is ook politiek. Escapisme is politiek.

Rudy Tambuyser

HANNS EISLER

Vorspruch

Werte Anwesende! Wir singen heute nicht was Sie zu hören gewohnt sind. Sie brauchen nicht zu erschrecken. Wir singen heute etwas ganz andres!

Sprecher: Achtung! Achtung! Wir singen heute nicht diese üblichen Chorstücke, die Sie sicher oft gehört haben und die etwa so sind:

Nr 1 Religiöse Stimmung. Die Kirchenglocken.
Bim Bam. Hört die Kirchenglocken läuten.

Sprecher: Oder wie die beliebten Naturlieder.

Nr 2 Der grüne, grüne Wald
Wie schön ist es im grünen Wald
Wo das Echo schallt.

Sprecher: Oder wie die beliebten Liebeslieder:

Nr 3 Das Schönste Mädchen der Welt.
Ich weiß nicht, was soll es bedeuten.
Das schönste Mädchen der Welt
Sie hat so blondes Haar
Sie hat mich nicht angesehen'n
Ich weiß nicht, was soll es bedeuten.

Sprecher: Denn wir wissen was das bedeutet

Das heißt sich abwenden von der Wirklichkeit
Von der Forderung des Tags.
Das heißt: sich abwenden von unserm Kampf
Auch unser Singen muß ein Kämpfen sein!
Wie steht's geschrieben?
Wir Proleten: wir haben nichts zu verlieren
Als unsre Ketten, und haben eine Welt zu gewinnen:
Wach auf Verdammte dieser Erde! Wach auf!

Hanns Eisler (1898-1962)

Wie die Krähe

uit 'Die Mutter'

Arbeite, arbeite mehr!
Spare, teile besser ein!
Rechne, rechne genauer!
Wenn der Pfennig fehlt
Kannst du nichts machen.

Refrain

Was immer du tust
Es wird nicht genügen.
Deine Lage ist schlecht
Sie wird schlechter.
So geht es nicht weiter
Aber was ist der Ausweg?

Wie die Krähe, die ihr Junges
Nicht mehr zu füttern vermag
Machtlos gegen den winterlichen Schneesturm
Keinen Ausweg mehr sieht und jammert.

Refrain

Fruchtlos arbeitet ihr und scheut die Mühe nicht
Zu ersetzen das Unersetzbare
Und einzuholen das Nichteinzuholende.
Über das Fleisch, das euch in der Küche fehlt
wird nicht in der Küche entschieden.

Refrain

Bertolt Brecht (1898-1956)

Das Lied von der Suppe

uit 'Die Mutter'

Wenn du keine Suppe hast
Willst du dich da wehren?
Da musst du den ganzen Staat
Von unten nach oben umkehren
Bis du deine Suppe hast.
Dann bist du dein eigener Gast.

Wenn für dich keine Arbeit zu finden ist
Da musst du dich doch wehren!
Da musst du den ganzen Staat
Von unten nach oben umkehren
Bis du dein eigener Arbeitgeber bist.
Worauf für dich die Arbeit vorhanden ist.

Wenn man über eure Schwäche lacht
Dürft ihr keine Zeit verlieren
Da müsst ihr euch kümmern drum
Dass alle, die schwach sind marschieren
Dann seid ihr eine große Macht.
Worauf keiner mehr lacht.

Bertolt Brecht

Über den Selbstmord

uit 'Hollywood Liederbuch' nr 8

In diesem Lande und in dieser Zeit
dürfte es trübe Abende nicht geben,
auch hohe Brücken über die Flüsse.
Selbst die Stunden zwischen Nacht und Morgen
und die ganze Winterzeit dazu,
das ist gefährlich!

Denn angesichts dieses Elends
werfen die Menschen
in einem Augenblick
ihr unerträgliches Leben fort.

Bertolt Brecht

Kurze Anfrage

Wenn du keine Arbeit hast,
darfst du stempeln gehen.
Wenn du keine Wohnung hast,
geh spazieren.
Wenn du nichts zu fressen hast,
freu dich wie's den andren schmeckt.
Wenn du nicht gesund bleibst,
werde einfach krank!
Achtung! Medizin ist teuer!

So ein paar Ratschläge sind billig liebe Freunde,
äußerst billig, liebe Freunde.
Doch unsre Aussichten werden kaum besser,
wenn man lustig hinter uns her:
hopp, hopp hopp! schreit.
Darum kurze Anfrage, Kameraden!
Kurze Anfrage:
Wie lange wollt ihr dieses Leben noch ertragen,
ohne Ohrfeigen auszuteilen
an die muntern Herrn dieser Welt?
Wie lange noch?

Hanns Eisler

Gesang der Reiskahnschlepper

uit 'Die Massnahme'

In der Stadt oben am Fluß
Gibt es für uns einen Mund voll Reis
Aber der Kahn ist schwer, der hinauf soll
Und das Wasser fließt nach unten.
Wir werden nie hinaufkommen.

Zieht rascher, die Mäuler
Warten auf das Essen.
Zieht gleichmäßig. Stoßt nicht
Den Nebenmann.

Die Nacht kommt schon bald. Das Lager
Zu klein für eines Hundes Schatten.
Kostet einen Mundvoll Reis.
Weil das Ufer zu glatt ist
Kommen wir nicht vom Fleck.

Zieht rascher, die Mäuler
Warten auf das Essen.
Zieht gleichmäßig. Stoßt nicht
Den Nebenmann.

Länger als wir
Hält das Tau, das in die Schulter schneidet.
Die Peitsche des Aufsehers
Hat vier Geschlechter gesehen.
Wir sind nicht das letzte.

Zieht rascher, die Mäuler
Warten auf das Essen.
Zieht gleichmäßig. Stoßt nicht
Den Nebenmann.

Unsere Väter zogen den Kahn von den Flußmündun
Ein Stück weit höher. Unsere Kinder
Werden die Quelle erreichen, wir
Sind dazwischen.

Zieht rascher, die Mäuler
Warten auf das Essen.
Zieht gleichmäßig. Stoßt nicht
Den Nebenmann.

Im Kahn ist Reis. Der Bauer, der
Ihn geerntet hat, bekam
Eine Handvoll Münzen, wir
Kriegen noch weniger. Ein Ochse
Wäre teurer. Wir sind zu viele.

Zieht rascher, die Mäuler
Warten auf das Essen.
Zieht gleichmäßig. Stoßt nicht
Den Nebenmann.

Wenn der Reis in der Stadt ankommt
und die Kinder fragen, wer
Den schweren Kahn geschleppt hat, heißt es:
Er ist geschleppt worden.

Zieht rascher, die Mäuler
Warten auf das Essen.
Zieht gleichmäßig. Stoßt nicht
Den Nebenmann.

Das Essen von unten kommt
Zu den Essern oben. Die
Es schleppen, haben
Nicht gegessen.

Bertolt Brecht

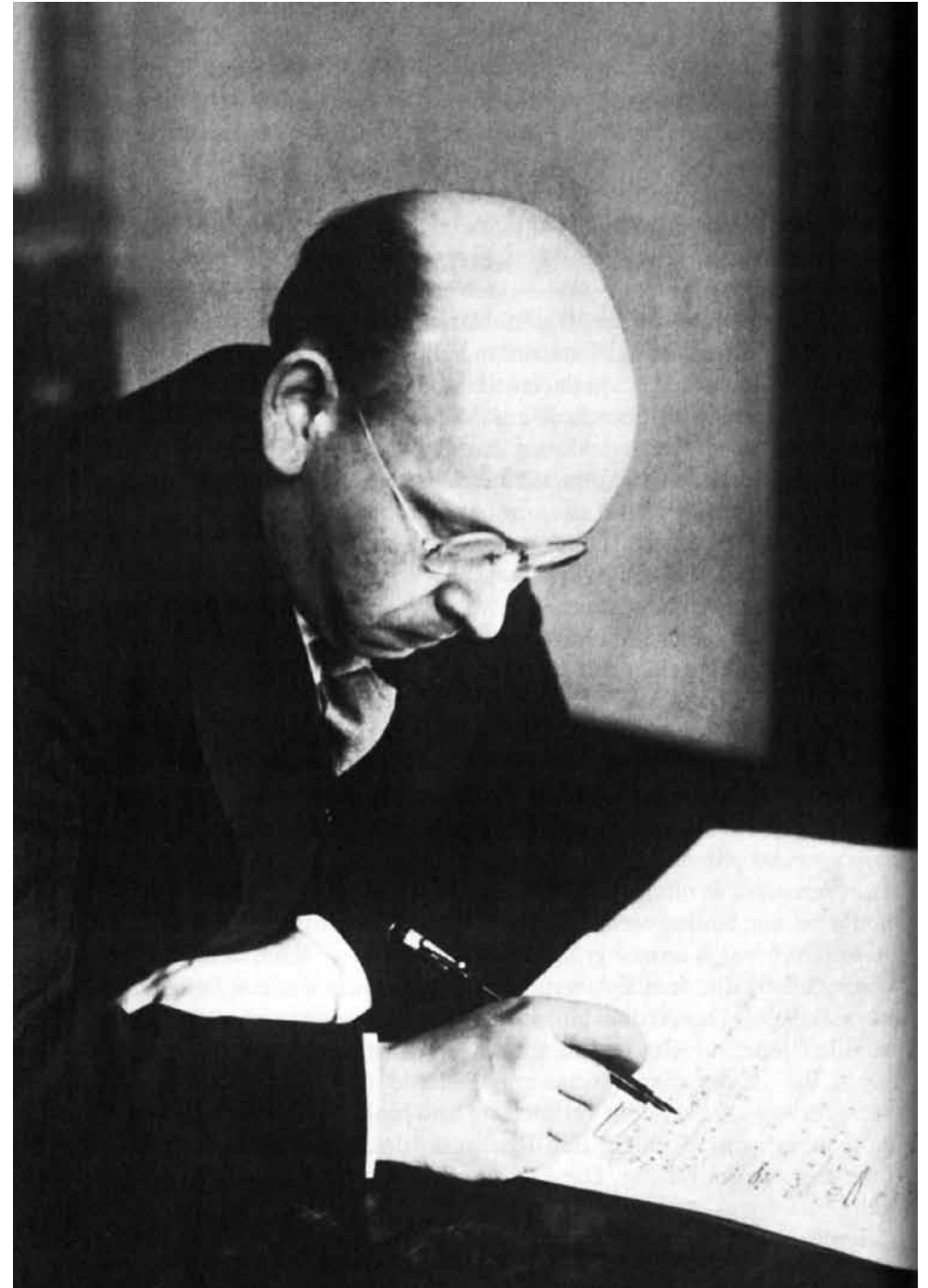
Lied des Händlers

Reis gibt es unten am Flusse.
In den obern Provinzen brauchen die Leute Reis.
Wenn wir den Reis in den Lagern lassen
Wird der Reis für sie teurer.
Die den Reiskahn schleppen, kriegen dann noch weniger
Dann wird der Reis für mich noch billiger.
Was ist eigentlich Reis?
Weiß ich, was ein Reis ist?
Weiß ich, wer das weiß!
Ich weiß nicht, was ein Reis ist
Ich kenne nur seinen Preis.

Der Winter kommt, die Leute brauchen Kleider.
Da muß man Baumwolle kaufen.
Und die Baumwolle nicht hergeben.
Wenn die Kälte kommt, werden die Kleider teurer.
Die Baumwollspinnereien zahlen zuviel Lohn.
Es gibt überhaupt zuviel Baumwolle.
Was ist eigentlich Baumwolle?
Weiß ich, was eine Baumwolle ist?
Weiß ich, wer das weiß!
Ich weiß nicht, was eine Baumwolle ist
Ich kenne nur ihren Preis.

So ein Mensch braucht zu viel Fressen
Dadurch wird der Mensch teurer
Um das Fressen zu schaffen,
braucht man Menschen.
Die Köche machen es billiger,
aber die Esser machen es teurer.
Es gibt überhaupt zu wenig Menschen
Was ist eigentlich ein Mensch?
Weiß ich, was ein Mensch ist,
Weiß ich, wer das weiß ?
Ich weiß nicht was ein Mensch ist,
ich kenne nur seinen Preis.

Bertolt Brecht

Hanns Eisler

Lied von der belebenden Wirkung des Geldes

Niedrig gilt das Geld auf dieser Erden
Und doch ist sie, wenn es mangelt, kalt
Und sie kann sehr gastlich werden
Plötzlich durch des Gelds Gewalt.
Eben war noch alles voll Beschwerden
Jetzt ist alles golden überhaucht
Was gefroren hat, das sonnt sich
Jeder hat das, was er braucht!
Rosig färbt der Horizont sich
Blicket hinan: der Schornstein raucht!
Ja, da schaut sich alles gleich ganz anders an.
Voller schlägt das Herz. Der Blick wird weiter.
Reichlich ist das Mahl. Flott sind die Kleider.
Und der Mann ist jetzt ein andrer Mann.

Ach, sie gehen alle in die Irre
Die da glauben, daß am Geld nichts liegt.
Aus der Fruchtbarkeit wird Dürre
Wenn der gute Strom versiegt.
Jeder schreit nach was und nimmt es, wo er's kriegt.
Eben war noch alles nicht so schwer
Wer nicht grade Hunger hat, verträgt sich
Jetzt ist alles herz-und liebeleer.
Vater, Mutter, Brüder: alles schlägt sich!
Sehet: der Schornstein, er raucht nicht mehr!
Überall dicke Luft, die uns gar nicht gefällt.
Alles voller Haß und voller Neider.
Keiner will mehr Pferd sein, jeder Reiter.
Und die Welt ist eine kalte Welt.

So ist's auch mit allem Guten und Großen.
Es verkümmert rasch in dieser Welt
Denn mit leerem Magen und mit bloßen
Füßen ist man nicht auf Größe eingestellt.
Man will nicht das Gute, sondern Geld
Und man ist von Kleinmut angehaucht.
Aber wenn der Gute etwas Geld hat.
Hat er, was er doch zum Gutsein braucht.
Wer sich schon auf Untat eingestellt hat
Blicke hinan: der Schornstein raucht!
Ja da glaubt man wieder an das menschliche Geschlecht.
Edel sei der Mensch, gut und so weiter.
Die Gesinnung wächst. Sie war geschwächt.
Fester wird das Herz. Der Blick wird breiter.
Man erkennt, was Pferd ist und was Reiter.
Und so wird das Recht erst wieder Recht.

Bertolt Brecht

Streiklied

Komm heraus, Genosse!
Riskier' den Pfennig, der kein Pfennig mehr ist,
die Schlafstelle, auf die es regnet,
und den Arbeitsplatz, den du morgen verlierst!
Heraus auf die Straße! Kämpfe!
Um zu warten ist es zu spät!
Hilf dir selbst indem du uns hilfst:
übe die Solidarität!

Bertolt Brecht

Ferner streiken: 50.000 Holzarbeiter

Fünzigtausend Holzknecht gehn heute durch den Wald.
Fünzigtausend Rucksäck stehn gepackt und zugeschnallt.
Fünzigtausend Pritschen sind bis auf die Wanzen leer,
Fünzigtausend wälzen sich drin schlaflos nimmermehr.

Denn alles das erträgt man nur, so lang man eben kann
und heute gehen in den Streik bloß fünfzigtausend Mann.

Einzelns sagt es keiner: Herr! Sie schinden uns zu arg!
Denn sonst fliegt er! Doch wir sind fünfzigtausend stark!
Fetter Unternehmer du! Wenn's auch peinlich ist!
Sag warum gibst du nicht zu, daß du geschlagen bist!

Fünzigtausend Rucksäck! Fünzigtausend Pritschen!
Fünzigtausend Holzknecht gehn heute aus dem Wald!

Uit het Amerikaans naar het Duits vertaald door Ilse Kulczar

Der Streikbrecher

Die Leute von der Pacific, die haben Streik erklärt
Doch Casey Jones, der Machinist, hat sich nicht drum geschert!
Sein Kessel war nicht dicht, die Ventile waren schlecht
Der ganze Krempel taugte nicht mehr recht!

Casey Jones macht Überstunden
Casey Jones hält den Krempel in Schick!
Casey Jones kriegt den hölzernen Orden
für die treuen Dienste bei der Süd-Pacific! Pfui! Pfui! Pfui!

Da sprachen sie: "Casey Jones komm hilf uns streiken Du!"
Doch Casey sagte: "Hängt euch auf und laßt mich fein in Ruh!"
So kann's das jemand quer die Bahn ein Bündel Seile zog
und Casey Jones mit großem Krach zum Fluß hinunter flog!

Casey Jones flog zum Grund des Flussen!
Casey Jones brach sich das Genick
Casey Jones bekam zwei Flügel
und nahm die Rout' zum Himmel
in der Süd-Pacific! Pfui! Pfui! Pfui!

Als Casey Jones zum Perlentor im Himmel droben kam
sprach er "Ich bin der Casey Jones, der die Pacificfracht übernahm!"
Sprach Petrus: "Wir haben Musikerstreik, da bist du der rechte Mann!
Ich bitte dich, tritt doch sofort die Streikbrecherarbeit an."

Casey Jones fand Arbeit im Himmel
Casey Jones bewies Geschick!
Casey Jones brach Streik bei den Engeln!
Grad wie bei den Leuten von der Süd-Pacific! Pfui! Pfui! Pfui!

Die Engel traten zusammen
Sie fanden es doch zu dumm
wie Casey Jones allüberall
als Streikbrecher geht um.

Die vom Engelverband Sektion dreiundzwanzig
machten die Sache ab
und schmissen Casey Jones
geschwind die goldne Treppe hinab.

Casey Jones kam im Flug zur Hölle
"Casey Jones", sprach der Teufel,
"O Glück! Jetzt wirst du Schwefel schaufeln!
Das kriegst du für den Streikbruch
auf der Süd-Pacific!
Nieder! Nieder mit allen Casey Jones! Pfui! Pfui! Pfui!

Joe Hill (1879-1915)

Kohlen für Mike

Ich habe gehört, daß in Ohio
Zu Beginn dieses Jahrhunderts
Ein Weib wohnte zu Bidwell
Mary McCoy, Witwe eines Streckenwärters
Mit Namen Mike McCoy in Armut.

Aber jede Nacht von den donnernden Zügen der Wheeling
Railroad
Warfen die Bremser einen Kohlenklumpen
Über die Zaunlatten in den Kartoffelgarten
Mit rauher Stimme ausrufend in Eile:
Für Mike!

Und jede Nacht, wenn der Kohlenklumpen für Mike
An die Rückwand der Hütte schlug
Erhob sich die Alte, kroch
Schlaftrunken in den Rock und räumte zur Seite den
Kohlenklumpen
Geschenk der Bremser an Mike, den Gestorbenen, aber
Nicht Vergessenen.

Sie aber erhob sich so lange vor Morgengrauen und räumte
Ihre Geschenke aus den Augen der Welt, damit nicht
Die Bremser in Ungelegenheiten kämen
Bei der Wheeling Railroad.

Dieses Gedicht ist gewidmet den Kameraden
Des Bremsers Mike McCoy
(Gestorben wegen zu schwacher Lunge
Auf den Kohlenzügen Ohios)
Für Kameradschaft.

Bertolt Brecht

Bauernrevolution

Heiah! Oho! Heiah, Heiah! Ohe! (bis)
Wir sind des Geyers schwarzer Haufen
Heiah! Ohe! Heiah! He!
Und wollen mit Tyrannen raufen!
Heiah! Ohe!
Spieß voran! Drauf und dran!
Setzt aufs Klosterdach den roten Hahn!
Kyrie eleison
Wir wolln den Herren im Himmel fragen
ob wir die Pfaffen können tot schlagen!

Als Adam grub und Eva spann
wo war denn da der Edelmann?
Jetzt gilt es Schloß, Abtei und Stift!
Und gilt nichts als die heilige Schrift!
Uns führt der Florian Geyer an, trotz Acht und Bann.
Führt den Bundschuh in der Fahn': hat Helm und Harnisch an.

Ohe! Ohe! Ohe!
Geschlagen ziehen wir nach Haus! Heiah! Ohe!
Unsre Enkel fechten es besser an! Heiah! Ohe!
Spieß voran! Drauf und dran!
Setzt aufs Dach den roten Hahn!
Wir sind des Geyers schwarzer Haufen
und wollen mit Tyrannen raufen! Ohe!

naar een 15de-eeuws boerenlied

In den Militärbaracken

Die Herrn Offiziere die sitzen beim Braten,
Die Herrn Offiziere trinken Biere: dunkles, hell's.
Soldaten haben keinen Braten,
Soldaten haben nur Granaten und Schrapnells.

Ja, unser Hauptmann tobt früh bis spät
Soldat, der muss gehorsam lernen
selbst mit zerschossenen Gedärmen im Stacheldraht
auch mit zerschossenen Gedärmen im Stacheldraht.

Die Herrn beim Armeestab, ja die hab' ns' gut
Durchs Radio geb'n sie die Befehle
Soldaten sitzen bis zur Kehle
in Dreck und Blut, in Schlamm und Blut.

Die Herrn Soldaten, Kameraden Soldaten, Genossen Soldaten,
bis in den Tod
Sie werden ihre Schwüre brechen
Geschütz, Gewehre werden sprechen
Die Fahn' ist rot!

Ja, so wird es gehn, ja, so wird es gehn
Die Fahn' ist rot, die Armee ist rot. Hurra!

naar een Bosnische soldatenlied

Liturgie vom Hauch

Einst kam ein altes Weib einher,
die hatte kein Brot zum Essen mehr.
Das Brot, das fraß das Militär,
da fiel sie in die Goss', die naßkalte.
Da hatte sie keinen Hunger mehr.
Darauf schwiegen die Vöglein im Walde,
über allen Gipfeln ist Ruh,
in allen Wipfeln spürest du
kaum einen Hauch.

Da kam einmal ein Totenarzt einher,
der sagte, die Alte besteht auf ihrem Schein.

Da grub man die hungrige Alte ein.
Da sagte das alte Weib nichts mehr.
Nur der Arzt lachte noch über die Alte.
Auch die Vöglein schweigen im Walde,
über allen Gipfeln ist Ruh, etc.

Da kam einmal ein einz'ger Mann daher.
Der hatte für diese Ordnung keinen Sinn.
Der fand in der Sache einen Haken drin
Der war eine Art Freund für die Alte.
Der sagte: Ein Mensch müsse essen können, bitte
sehr.
Darauf schwiegen die Vöglein im Walde,
über allen Gipfeln ist Ruh, etc.

Da kam einmal ein Polizist daher.
Der hatte einen Gummiknüppel dabei.
Der zerklopfte dem Mann seinen Hinterkopf zu Brei.
Da sagte auch dieser Mann nichts mehr.
Doch der Polizist sagte, daß es schallte:
So!
Jetzt schweigen die Vöglein im Walde,
über allen Gipfeln ist Ruh, etc.

Da kamen mit einemmal viele rote Männer einher.
Die wollten einmal reden mit dem Militär.
Doch das Militär redete mit dem Maschinengewehr.
Und da sagten die roten Männer nichts mehr.
Doch sie hatten auf ihrer Stirn noch eine Falte.
Darauf schwiegen die Vöglein im Walde,
über allen Gipfeln ist Ruh, etc.

Da kam einmal ein großer roter Bär einher.
Der wußte nichts von den Bräuchen hier,
denn er kam von überm Meer.
Und der fraß die Vöglein im Walde.
Da schwiegen die Vöglein nicht mehr.
Über allen Gipfeln ist Unruh.
In allen Wipfeln spürest du
jetzt einen Hauch.

Bertolt Brecht

Ballade vom Nigger Jim

Als Nigger Jim aus dem Urwald kam
und sich ein Trambahnticket nahm
zwischen Harlem und Manhattan
da brüllten die Herrn: "Hinaus mit dir,
was willst du schmutziger Nigger hier
bei unsern weißen Manschetten."
Und sie packten ihn beim Kragen
und sie warfen ihn vom Wagen
hinunter auf den Damm.
Denn die Herrschaften mit der helleren Haut,
die sagten sie hätten die Stadt gebaut
und auch die schöne Tram.

Refrain

Darum gibt es eine Abteilung für die Weiße
darum gibt es eine Abteilung für Schwarze
in der Trambahn, mein Junge, merk es Dir.

Da kam der Krieg und die Prohibition
und mancher kriegte den letzten Lohn
zwischen Harlem und Manhattan.
Jim zog nach Süd'n, da schrieten sie:
"Eine Lady had geküßt das Vieh"
und warfen ihn dreifach in Ketten.
Doch bevor sie ihn erhängen
mit biblischen Gesängen
Befragt den Pfarrer Jim
ob die Herren mit der helleren Haut
am Ende auch den Himmel gebaut,
denn auch das wäre schlimm.

Refrain

Sicher gibt's dort auch 'ne Abteilung für die Weiße
sicher gibt's dort auch 'ne Abteilung für Schwarze
in der Trambahn die zum Paradiese führt.

David Weber (1899-1978)

Ändere die Welt, sie braucht es

Mit wem säße der Rechtliche nicht zusammen
Dem Recht zu helfen?
Welche Medizin schmeckte zu schlecht
Dem Sterbenden?
Die Niedrigkeit auszutilgen?
Könntest du die Welt endlich verändern, wofür
Wärest du dir zu gut?
Wer bist du?
Versinke in Schmutz, aber
Ändere die Welt: sie braucht es!

Bertolt Brecht

Ballade vom Wasserrad

Von den Großen dieser Erde
melden uns die Heldenlieder:
Steigend auf so wie Gestirne
gehen sie wie Gestirne nieder.
Das klingt tröstlich, und man muss es wissen
Nur: für uns, die sie ernähren müssen
ist das leider immer ziemlich gleich gewesen.
Aufstieg oder Fall: Wer trägt die Spesen?

Freilich dreht das Rad sich immer weiter
dass, was oben ist, nicht oben bleibt.
Aber für das Wasser unten heißt das leider
nur: Dass es das Rad halt ewig treibt.

2.

Ach, wir hatten viele Herren
hatten Tiger und Hyänen
hatten Adler, hatten Schweine
doch wir nährten den und jenen.
Ob sie besser waren oder schlimmer:
Ach, der Stiefel glich dem Stiefel immer
und uns trat er. Ihr versteht: Ich meine,
dass wir keine andern Herren brauchen, sondern keine!

Freilich dreht das Rad sich immer weiter
dass, was oben ist, nicht oben bleibt.
Aber für das Wasser unten heißt das leider
nur: Dass es das Rad halt ewig treibt.

Bertolt Brecht

Lob der Dialektik

Wer noch lebt, sage nicht: Niemals!
Das Sichere ist nicht sicher.
So, wie es ist, bleibt es nicht.
Wenn die Herrschenden gesprochen haben
Werden die Beherrschten sprechen.
Wer wagt zu sagen: niemals?
An wem liegt es, wenn die Unterdrückung bleibt? An uns.
An wem liegt es, wenn sie zerbrochen wird? An uns!
Wer niedergeschlagen wird, der erhebe sich!
Wer verloren ist, kämpfe!
Wer seine Lage erkannt hat, wie soll der aufzuhalten sein?
Denn die Besiegten von heute sind die Sieger von morgen
Und aus Niemals wird: Heute noch!

Bertolt Brecht

Von der Freundlichkeit der Welt

Auf die Erde voller kaltem Wind
Kamt ihr alle als ein nacktes Kind.
Frierend lagt ihr ohne alle Hab
Als ein Weib euch eine Windel gab.

Keiner schrie euch, ihr wart nicht begehrt
Und man holte euch nicht im Gefährt.
Hier auf Erden wart ihr unbekannt
Als ein Mann euch einst nahm an der Hand.

Von der Erde voller kaltem Wind
Geht ihr all bedeckt mit Schorf und Grind.
Fast ein jeder hat die Welt geliebt,
Wenn man ihm zwei Hände Erde gibt.

Bertolt Brecht

AQUARIUS

Het kamerkoor Aquarius heeft in de loop der jaren naast twee naamveranderingen eveneens een repertoireverschuiving doorgemaakt. In 1995 groepeerden een 20-tal zangers uit België, Nederland en Luxemburg zich tot het 'Benelux Selection of the World Youth Choir', om zo te kunnen deelnemen aan het wereldjeugdkoor te Chili. Onder leiding van Marc Michael De Smet bleef ook nadien het koor verder bestaan, al werd de naam gewijzigd in het 'Goeyvaerts Consort'. Door zich te noemen naar Karel Goeyvaerts, dé pionier van de hedendaagse muziek na 1950 in Vlaanderen, gaf het koor toen al te blijken dat men resoluut de weg van hedendaagse muziek zou inslaan. Deze naamsverandering moest symbool staan voor progressieve, avontuurlijke en actuele programmatie en vormgeving. De keuze voor actuele muziek werd ruim opgevat. De bonte veelstemmigheid van onze tijd weerspiegelde zich in de keuze van de stukken. Het Goeyvaert Consort zong Cage naast Theodorakis, Eisler naast Stockhausen, Rihm naast Poulenc, Pärt naast Schnittke, en ook Vlaamse componisten kregen een podium. Kleinere solo-bezettingen acteerden in coproducties met oa. Spectra, Limelight, Quatuor Danel, Blindman, Symfonieorkest van Vlaanderen en Goeyvaerts Strijktrio, en ook werd geëxperimenteerd met muziektheaterproducties. Het koor organiseerde twee eigen festivals in 1998 en 2001, en daarnaast stond het op de planken in Nederland, Frankrijk, Duitsland, Polen, Spanje, Estland... Hun discografie omvatte in deze tweede fase 6 opnamen. In 2007 veranderde het koor opnieuw van koers. Het repertoire evolueerde van hoofdzakelijk hedendaagse koormuziek naar een dialoog tussen nieuwe en oude muziek, met als nieuwe naam 'Aquarius'. De cd/dvd 'Het Lam Gods bezongen' illustreert deze nieuwe wending: het project mengt oude muziek (von Bingen, gregoriaans, Palestrina, de Victoria) met minder oude (Bruckner, Brahms, Verdi) en moderne muziek (Poulenc, Barber, Pärt, Gorecki). Aquarius valt met andere woorden niet langer in een hokje te plaatsen. De keuze om alle facetten van de actuele muziek te brengen levert in plaats van een herkenbaar beeld een kakelbonte veelheid op. De '44 Harmonies' van John Cage voor het voetlicht brengen naast het machtige, bijbelse scheppingsverhaal van Gunter Bialas (1907-1995) is zowel de traditie als de avant-garde laten spreken. De grote, nieuwe koormuziek naar het kleine Vlaanderen halen, de formidabele, kleine Vlaamse koormuziek naar de grote wereld uitdragen, de vele tongen van zo vele belangrijke artiesten laten spreken en van het podium de wereld maken, zijn de uitdagingen die Aquarius graag nog jaren aangaat.

www.gc-aquarius.be

AQUARIUS

muzikale leiding

Marc Michael De Smet

Baiba Bartkevica

Mady Bonert

Annemie Clarysse

Annita Pardo Canedo

Penelope Turner

Gwendolyn Vankeirsbilck

Carolien De Wilde

An Janssens

Martine Renson

Marleen Schampaert

Tin Siegers

Martine Vanacker

Johan Corveleyn

Tom Deneckere

Peter Ratinckx

Steven Marien

Siegfried Staes

Siegfried Vlaeminck

Koen Meynckens

Michel Pirson

Rudy Tambuyser

Wouter Vande Ginste

Lieven Van den Eede

Luc Van Ocken

Andreas Halling

Korneel Debaene

Lucien Posman

Peter Van Damme

MARC MICHAEL DE SMET

Marc Michael De Smet, dirigent en cellist, studeerde aan de conservatoria van Gent, Brussel en Maastricht. Als dirigent is hij leerling van Lucas Vis, wiens voorliefde voor de hedendaagse muziek hij deelt. Hij bezocht daarnaast masterclasses van Franco Ferrara in Sienna (Italië) en de internationale koorleiderscursus onder leiding van Laszlo Heltay. Hij kreeg compositielessen van de Belgische componist Norbert Rosseau en de Nederlander Louis Andriessen. Naast zijn zangcomposities, schreef hij ook wat werk voor theater. Zo componeerde hij in 1996 de muziek voor 'De Trojaanse vrouwen', een productie van KNS. Daarnaast componeerde hij meer dan 150 liederen voor sopraan en cello. Zijn werk 'ter nagedachtenis', vijf liederen voor sopraan en cello werd in 2001 bekroond in de Provinciale wedstrijd voor compositie (Oost-Vlaanderen). De Smet was tien jaar lang assistent – leraar kamermuziek aan de conservatoria van Mons en Brussel. Momenteel doceert hij koor en koordirectie, vocaal ensemble en kamermuziek aan het Conservatorium van Gent. De Smet heeft er reeds een boeiende en afwisselende muzikale carrière opzitten. In 1983 stichtte hij De Nieuwe Muziekgroep, een ruim ensemble voor hedendaagse muziek dat hij leidde gedurende 7 jaar. De nieuwe muziekgroep tekende voor meer dan honderd Belgische creaties en maakte talloze radio-opnamen. In 1989 mocht De Smet met het Nederlandse Aquarius Ensemble de kamerorkestversie van Goeyvaerts' opera 'Aquarius' begeleiden. In België stichtte en dirigeerde

hij respectievelijk het Elceric koor (Gent), het Brecht/Eisler koor (Antwerpen – Gent – Brussel) en De tweede adem (Gent) (amateurkoren). Hij dirigeerde eveneens de filmmuziek voor 'Le huitième jour' van Jaco Van Dormael. In 1995 richtte hij het Goeyvaerts Consort op, nu Aquarius, een kamerkoor, gespecialiseerd in hedendaagse vocale muziek, dat op korte tijd internationale weerklank verwierf. Marc Michael De Smet gaf ook lezingen over enkele belangrijke Belgische componisten: Norbert Rosseau, Louis de Meester, Karel Goeyvaerts, Lucien Goethals. Hij schreef een studie over Louis De Meester en werkt momenteel aan een monografie over Norbert Rosseau. In 1988 kreeg hij voor de promotie van de Vlaamse muziek de Julien Roussel-prijs. In 2005 ontving hij de Fuga-prijs (SABAM) voor de promotie van de Belgische muziek.

DANIEL OCHOA

De Duitse bariton Daniel Ochoa studeerde zang bij Anthony Baldwin (Rostock) en Hans-Joachim Beyer (Leipzig). Vervolgens vervolmaakte hij zich bij grote namen en pedagogen als Dietrich Fischer-Dieskau, Rudolf Piernay, Marianne Fischer-Kupfer, Horst Günter, Reiner Goldberg, Thomas Quasthoff, Matthias Goerne en Christa Maria Ziese. Ochoa heeft reeds heel wat podiumervaring opgedaan in binnen- en buitenland en mocht onder meer concerteren samen met de Berliner Philharmonie en het Leipziger Gewandhaus op het Luzern Festival, Festival van Vlaanderen, de Dresdner Tage für zeitgenössische Musik, de MDR Musiksommer en het Leipziger Bachfest. Regelmatig wordt hij uitgenodigd bij het Gewandhausorchester Leipzig, de Dresdner Philharmonie, de Radiophilharmonie des Norddeutschen Rundfunks, het Telemann Chamber Orchestra Tokyo en het Dresdner Kreuzchor. Ook als operazanger kent Ochoa succes. Zo heeft hij onder andere de titelrol uit Mozarts 'Don Giovanni' en Rossini's 'Barbier von Sevilla' op zijn repertoire staan. In 2003 sleepte Daniel Ochoa de eerste prijs in de wacht op de Albert-Lortzing Wettbewerf in Leipzig en in 2004 verkreeg hij een beurs van de Richard-Wagner-stichting.
www.danielochoa.de

KLAUDIA ZEINER

Klaudia Zeiner werd geboren in Zabrze (Polen). Al van jongsaf aan volgde ze muziekeducatie in Wernigerode en was ze er lid van het meisjes – en radiokoor. Vervolgens studeerde ze in 1990 zang aan de 'Felix Mendelssohn Bartholdy' Musikhochschule in Leipzig, bij Heidi Rieß-Berthold. Verdere scholing verwierf ze doorheen tal van masterclasses bij Barbara Schlick, Horst Günther of Ullrich Furrer. Tijdens haar studies was ze al lid van het Chor des Mitteldeutschen Rundfunks Leipzig. In 1996 nam ze de tweede prijs op de Internationale Johann Sebastian Bach Wettbewerf in ontvangst. Sindsdien trad Zeiner op in Duitsland en ver

daarbuiten met liedrecitals en in oratoria. Ook is ze als solist te horen op diverse cd-opnamen en radioproducties. Ze heeft ondertussen reeds met bekende dirigenten als Fabio Luisi, Reinhard Seehafer, Christophe Coin en Howard Arman samengewerkt en met orkesten als het Europera Philharmonieorkest, het Leipzig Symfonieorkest en het Ensemble Baroque de Limoges.

TIMUR SERGEYENIA

Timur Sergeyenia (*1969) volgde vanaf zijn derde les bij Vladimir Kuzmenko aan de speciaalschool voor jong talent van het Conservatorium te Minsk. Op zevenjarige leeftijd trad hij voor het eerst op als solist samen met het Nationaal Orkest van Wit-Rusland. De jonge veelbelovende pianist en componist van diverse pianowerken mocht de Sovjetunie vertegenwoordigen in 1979 op het eerste Wereldforum voor jonge kunstenaars in Sofia. In 1996 startte Sergeyenia met zijn hogere pianostudies aan het conservatorium van Minsk, waar hij onder meer les kreeg van Prof. Irina Tswetajewa en Prof. Valerij Schatskij. Verder schaaftde hij zijn pianospel bij Prof. Naum Starkman (Conservatorium in Moskou) en in masterclasses van T. Nikolajeva, V. Merjanov, L. Berman, K. H. Kammerling, J. Meyer-Josten, F. Gevers, Fou tSong en F. Leygraf. Sergeyenia is ondertussen al 30 jaar actief als concertpianist. Hij gaf niet minder dan 1500 concerten in Duitsland, Groot-Britannië, Mexico, België, Spanje, Zwitserland, Italië, Bulgarije, Rusland, etc. Ook heeft hij op tal van festivals gespeeld zoals het Chichester Festival (England), Cannes Music Festival (Frankrijk), Festival de la Paix (Frankrijk), Concentus Moraviae Music Festival (Tsjechië), Tibor Varga Music Festival (Zwitserland), Mexico-City Int. Music Festival (Mexico), Saxa Musik Festival (Zweden), Auvers sur Oise (Frankrijk), 'Seiler' Piano Festival (Duitsland), etc. Sergeyenia gaf concerten met het National Symphony Orchestra of Romania, het National Symphony Orchestra of Mexico, Marseille Opera Symphony Orchestra, het Symphony Orchestra 'Radio Prague', Novosibirsk Symphony Orchestra en het Ekaterinburg Symphony Orchestra met dirigenten als Yurij Tzirjuk, Yurij Efimov, Fuat Mansurov, Arnold Katz, Waldemar Nelson, Alexander Anissimov, Micha Katz, Meir Minsky, Vladimir Valek en Patrick Davin. Momenteel is Sergeyenia actief als docent kamermuziek aan het koninklijk conservatorium van Gent en begeleidt hij zijn eigen kamerorkest Timur und Seine Mannschaft.

BINNENKORT IN DESINGEL

THE OTHER ÉBÈNE

PIERRE COLOMBET, GABRIEL LE MAGADURE viool

MATHIEU HERZOG altviool **RAPHAËL MERLIN** cello

RICHARD HÉRY percussie

FABRICE PLANCHAT geluidstechniek & effecten

Niet alleen heeft het Quatuor Ébène zich op korte tijd naar de wereldtop gekatapulteerd met klassiek repertoire, ondertussen blijkt er ook nog een grensverleggend jazzcombo in hen schuil te gaan. Tijdens dit concert leeft de ebbenhouten vierschaar zich uit in jazzklassiekers als Chick Corea's 'Spain', Miles Davis' 'All blues' en Brad Mehldau's 'Unrequited'. Elektrisch versterkt en bijgestaan door drummer Richard Héry kijken de vier niet op een virtueuze improvisatie meer of minder. Even onverschrokken pakken ze uit met fraaie eigen arrangementen van 'Pulp Fiction' (Misirlou Twist) en Bruce Springsteens 'Streets of Philadelphia', waarin bovendien altviolist Mathieu Herzog de zang voor zijn rekening neemt!

The Other Ébène © Julien Mignot

VR 1 JUNI 2012 20 uur/ blauwe zaal

€ 18 basis € 14 -25/65+ € 8 -19 jaar

architectuur theater dans muziek

WWW.DESINGEL.BE

T +32 (0)3 248 28 28
DESGUINLEI 25 / B-2018 ANTWERPEN

WORD **FAN** VAN DESINGEL OP **FACEBOOK**

deSingel is een kunstinstituut van de Vlaamse Gemeenschap en geniet de steun van

SA^C STAD ANTWERPEN

Haven van
Antwerpen

Knack

hoofdsponsor

mediasponsors